

"Eventum tantum - begivenhedens ethos"

*Om fænomenet "begivenhedsledelse" og om begivenheden
skrevet i forbindelse arrangementerne den 2. og 3. marts 2005
af Ole Fogh Kirkeby*

("eventum tantum" betyder "den store begivenhed", "begivenheden som sådan")

Jeg har gennem de sidste mange år spekuleret over, hvad en begivenhed er. Det har jeg gjort på et filosofisk niveau, og på et erhvervsøkonomisk, nemlig i relation til ledelse.

Der er dog ikke nødvendigvis noget "skizofrent" i disse aktiviteter indbyrdes forhold, for begivenhedsledelse er jo blot en måde, at gøre filosofien praktisk på – og det er dens egentlige formål.

På det filosofiske niveau kom jeg til den konklusion, at begivenheden ikke findes. Med dette mener jeg, at den begivenhed, der foregår lige nu er en proces, og dermed ikke har genstandens syntetiske karakter. Dertil kommer, at vi er indviklet i begivenheden gennem vores kroppe og vores bevidsthed, og at vi derfor ikke kan træde tilbage fra den og se den som en ting. Denne konklusion gælder også vores erindring. Der er ingen grund til at tro, at de billeder af begivenheder, som vi mener at bære rundt på, skulle være kopier af begivenheds-genstande, der ligger gemt i fortiden, for en begivenhed bliver vel ikke til en genstand, blot fordi den tilhører fortiden. Der er heller ingen grund til at antage, at vores erindringer om begivenheder skulle være så samlede og syntetiske klare, at de selv var en slags "mentale genstande".

Begivenheden er med andre ord en kimære, den er i et evigt flow, og derfor er den helt afhængig af den eneste praksis, der kan syntetisere den, nemlig ordet og sætningen. At begivenhedens mening afhænger af ordet, gør det også rimeligt let at se, at man, såfremt man har tilstrækkelig magt til at give den et navn, kan blive den, der autoriserer "det, der er sket" – om man er politiker, erhvervsleder, historiker eller filosof.

Begivenhedens betydning bliver således afhængig af mange ting. Af de love, der styrer det sociale og økonomiske og kommunikative. Af magtforhold. Af de historisk givne kontekster. Af de virkelighedsbilleder, holdninger, værdier, indstillinger, fordomme, og af de begær, ønsker og intentioner, som de aktører, der er involveret i den, har. Sommetider synes begivenhedens betydning ligefrem at "forhandles", selvom det altid sker under henvisning til det naturalistiske slogan: DETTE er sket.

For så vidt der ikke findes nogen privilegeret instans, der kan sige, HVAD, der er sket, så bliver begivenhedens betydning i en vis forstand altid udsat. Ikke blot historievidenskaben og filosofien udsætter begivenhedens betydning, men det sker også indenfor erhvervsøkonomisk praksis, i forvaltning og i politik.

Fra et etisk perspektiv bliver denne udsættelse på én gang frugtbar og fatal. Vi ser dens spændvidde i diskussionen af holocaust. Udsættelse af betydning fastholder det forhold i tvetydighed, der udgør vort intimeste bånd til begivenheden, spørgsmålet om retfærdighed.

Men begivenheden har også en anden dimension. Det er dens forhold til øjeblikket. Vi er altid i en begivenhed, også når vi tænker over en begivenhed. Det gør, at vi i en vis forstand er lukket inde i begivenheden i forhold til andre, for der findes kun min subjektive oplevelse af den passage, som øjeblikket udgør. I denne passage forsvinder fremtiden, ind gennem "nuets maskine", ligesom båndet gennem en telegraf, og ud i fortiden.

På den anden side oplever vi jo dette "nu" som andet og mere end en "maskine" der destruerer fremtiden. Vi oplever det som varighed. En teori om begivenheden må prøve at udvikle et sprog, der tager dette faktum ad notam. Og netop dette faktum, varigheden, bekræfter det processuelle, mangetydige, og uhåndgribelige, ved begivenheden.

I forhold til en ethos for begivenheden rejser dens uhåndgribelighed mange problemer. Stoikerne, som jeg er inspireret af, prøvede at løse problemet om vores forhold til begivenheden ved at sige, at "vi skal vise os værdige til den". Det kunne de gøre, fordi de opfattede det, der sker på tre planer: Der er det, der sker af nødvendighed; det, der sker tilfældigt; og det, der sker, fordi vi vil det. Kun den

sidste dimension har vi indflydelse på, for den betegner et domæne af ting og relationer, der "er i vores magt" (nøgletermen: "ta éf hemin").

Begivenhedens ethos handler da om, at trække denne grænse bevidst, og acceptere det, som vi ingen indflydelse har på, samtidig med at prøve af alt magt, at påvirke dér, hvor det er muligt. Det første, man bør påvirke følge stoikerne, er én selv. Således får vi åbnet døren ind til en etik: Gør altid det gode for det godes egen skyld.

Det er selvfølgelig lettere sagt end gjort i et strategisk og instrumentelt univers, men det er ikke desto mindre afgørende for enhver personlig udvikling, som menneske og som leder.

Jeg har valgt at udvikle et filosofisk begrebsapparat på tre abstraktionsniveauer, der beskriver begivenhedens ontologiske og epistemologiske status.

På det første niveau opfattes begivenheden som en proces, der er fuldkommen selvberørende, og i princippet uerkendbar, egentlig som manifestationen af en form for "aktivt intet" (der er mange ligheder med moderne fysik i denne opfattelse).

På det andet niveau opfattes begivenheden som den utilgængelige kerne i det, der sker, som det tomme felt midt i vore handlinger, men som det, vi forsøger at forholde os til ved at give den navne. Som utilgængelig, processuel kerne, i det, der sker, kalder jeg begivenheden "alma-begivenhed", eller "genstandsløs tanke". Når den får et navn, når begivenhedens betydning slås fast, kalder jeg den "proto-begivenhed". Men dette navn er altid foreløbigt, selvom det styrer aktørernes erkendelse og handlinger for en tid – eller for altid.

På det tredje niveau opdeler jeg begivenheden på dens komponenter. Perspektivet er, at jeg opfatter begivenheden som et rum gennemstrømmet af mening, hvori vores eget legeme optræder som "handlende ting". Vores "krop" er da den utilgængelige ramme, den åbning, hvorigennem begivenhedens rum træder frem.

Denne figur gennemskæres af modsætningen mellem det, stoikerne kaldte "tynchanon" og "pragma", henholdsvis det materielle, kausale niveau i det, der sker, og meningsplanet.

Pointen for den enkelte, som for den samlede menneskehed, er at finde en balance mellem nødvendighed og mening.

Begivenhedsledelse bliver fra disse perspektiver et sæt af kapaciteter til at give begivenheden et navn uden at forulempe de andre aktører, de levende og døde, men også uden at lukke det mulighedsrum, som begivenhedens kontekstuelle mangefold åbner.

Begivenhedsledelse bliver klart nok bundet til talesituationen, da de fleste ledere taler det meste af tiden. Her kan retorikken komme os til hjælp. Den fremhæver, at taleren opererer med tre dimensioner, logos, sagligheden, pathos, lidenskaben, og ethos, hans personlige integritet og moralske habitus. Når disse dimensioner balancerer, lykkes det taleren at få tilhøreren til at dele sin overbevisning om, HVAD, der er sket, HVORFOR det er sket, og om HVAD, der bør ske.

Retorikken fremhæver også, at talen har tre grundformer: Forsvarstalen, hvor taleren/lederen begrundet det, han har gjort/der er sket, og enten forsvarer det eller afviser dets rimelighed og retfærdighed. Den politisk-strategiske tale, hvor taleren/lederen ridser fremtiden op, visionerne. Den epideiktiske tale, hvor taleren/lederen præsenterer de værdier, som lytterne/organisationen bør følge, missionen altså.

I al ledelsespraksis er disse grundformer blandet sammen og altid på spil, overtegnet af de dramatiske og episke styrker, af de metaforiske og visuelle talenter (talerens/lederens poetiske kvaliteter), som den enkelte taler har.

Men alt dette kan kun foregå, såfremt lederen hele tiden har føling med begivenheden og med sig selv. Ethvert nyt øjeblik kan kræve, at han skifter perspektiv, strategi, at han improviserer, ekstempererer, skifter heste i vadestedet. Retorikerne talte om talerens sans for "kairos", for det rette øjeblik. Lederens timing er altafgørende, men den kan kun virkeliggøres på grundlag af evnen til indlevelse i begivenheden og dens kontekster.

Parascheuê, anticipatio, stoikeren Epiktets begreb "foregribelse", er dramatisk dobbelttydigt. I den stoiske ethos betyder det, at være beredt på det værste og

modtage det som om, man havde villet det selv. Men foregribelsen er også kernen i enhver strategi, fordi den både rummer forudsigelsen, beregningen og planlægningen. Den balance, som et menneske kan skabe ud fra viden om forskellen mellem det, der er i hans magt, og det, der ikke er det, mellem en foregribelse, der modtager og accepterer, og én, der skaber, kritiserer og forvandler, kalder jeg for en *konstellation*. Hvis vægten i forhold til begivenheden ligger på det strategiske, taler jeg om en *installation*. Denne distinktion kan ud over filosofien, befrugte den kritisk-normative sociologi og historievitenskaber.

Den ontologiske og erkendelsesteoretiske indfaldsvinkel til begivenheden praktiseret her betyder, at der ikke findes nogen ægte eller original begivenhed. På den anden side bør dette ikke blive grundlaget for den vildfarelse, at begivenheder kan konstrueres frit, eller at man kan forhandle deres reale eller hypotetiske betydning. Hvis vi på nogen måde skulle kunne siges at "skabe" begivenheden, så kun fordi vi vælger en udlægning af den på grundlag af begivenhedens ethos. At skabe begivenheden vil sige at befri den fra vores eget behov for mening.

Den befriede begivenhed er en konstellation. Det er begivenheden, der arbejder på sine egne vilkår, fordi vi møder den med åbne øjne. Dette handler naturligvis primært om vores indstilling til andre mennesker. Prøver vi derimod på at få begivenheden til at passe ind i en plan, en strategi, en historie, så forvandler vi den til en installation, og andre mennesker til midler for vore mål. Begivenhedens ethos opfordrer os til at behandle begivenheder som om de var konstellationer.

Konstellationen udtrykker det faktum, at vi kun kan blive modtaget som handlende af den begivenhed, hvori vi tager vort eget projekt alvorligt. Installationen udtrykker det faktum, at vi tror, vi kan komme af sted med at fingere og manipulere. Konstellationen fordrer en ustrategisk holdning, installation er produkt af event-making.

De tanker, der præsenteres i bogen munder ud i tre maksimer, der udgør begivenhedens ethos:

"At vise sig værdig til begivenhed(en)."

"At vogte begivenhedens hemmelighed."

"At gøre verden værdig til begivenheden."

Virkeliggørelsen af de tre maksimer kan udtrykkes gennem fem rammer for måder at findes i begivenheden på ved at være tro mod den, som jeg har kaldt *eventualer*, i modsætning til eksistentialer:

Det første eventual er den positive magtesløshed. Det er muligheden for at skelne mellem det, der er i vores magt, og det, der ikke er det, med det formål at kunne gribe aktivt ind i verden. Det er praksis' zone, og dermed også stedet for at øve Sokrates' *euprattein*, for evnen til at forme sit liv i det godes billede.

Det andet eventual er kapaciteten til at give tilsagn til begivenhedens mening gennem fri accept. Dette er autonomiens og den kritiske indstillings zone. Her afvises naturalismen og forhandlingen af mening som holdning til begivenheden, hvilket er måden, hvorpå vi kan vogte dens identitet. Det er evnen til at fastholde en forskel mellem ord og begreb, viljen til at afvise tanken om, og enhver form for, ja, ethvert forsøg på, konstruktion af mening.

Det tredje eventual udtrykker den åbning af et socialt rum, som kraften giver basis for, en fri kraft manifesteret gennem friheden hos de andres kroppe. Det er viljen til at ville essensen i rummet og stedet i form af de andres frihed, og at indvillige i at betragte sin egen krop som et sted: Hudens pampas.

Det fjerde eventual er kapaciteten til at modtage tiden fra de andre. Det er påkaldelsen af en emotionel eller organisk logistik. Det er evnen til at modtage de lag af tid, der er vokset ind og bebor de fremmede gennem deres ældgamle kulturer og alt det, der er overgået dem. Det er troen på en frugtbar overflod, troen på *pleroma*, på en opfyldelse, hvori alle har del i kraft af begivenhedens skønne utimelighed.

Det femte eventual er styrken til at blive hændt af det gode, til at blive en del af begivenhedernes proces, der er viet til normativ fuldendelse. At overgå sig selv ved at modtage sig selv fra begivenheden som om man var en Anden. Det er viljen til at overvinde sig selv ved at modtage sejren fra begivenheden, på dens vegne. Det er det mål, at gøre verden værdig til begivenheden.

Disse *eventualer* er grundlaget for al *normativ begivenhedsledning*.